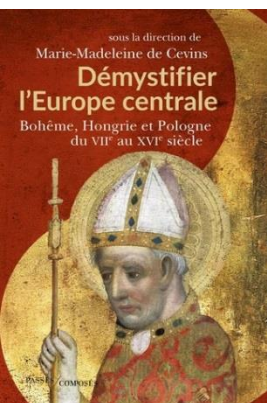

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2021. december

Hírek, események

KÓNYA ANNAMÁRIA KAPTA AZ MTA MAB MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN TUDOMÁNYOS DÍJÁT – A Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága Magyar Tudományosság Külföldön Tudományos Díját az Eperjesi Egyetem munkatársa, az Eperjesi Magyar Intézet igazgatója, **Kónya Annamária** kapta <https://mta.hu/>

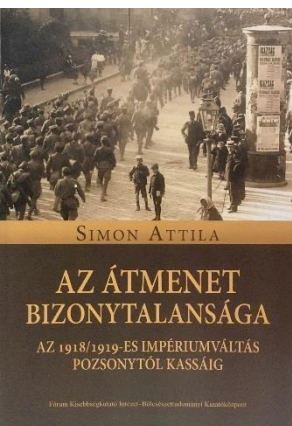
BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓVAL KÉSZÍTETTE PODCASTJÉNEK LEGÚJABB INTERJÚJÁT A SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM CSÍKSZEREDAI KARA – Nemrég jelent meg **Barabási Albert-László Dashun Wanggal** közösen írt a *Tudományok tudománya* című könyve. A Csíkszeredai Kar legújabb podcastbeszélgetésében a könyv néhány olyan témájára kérdez rá, mint például: mivel magyarázható, hogy a tudományos cikkek száma exponenciálisan nő, de a tudományos eredmények száma csak lineárisan?; milyen hatással van az életkor a kutatási eredmények minőségére és mennyiségére?; milyen hatása van a vezető kutatónak az intézményi kultúrára?; mi a szerepe a mesterséges intelligenciának a tudományos kutatásban? <http://www.sapientia.ro/hu>

FRANCIA ENCIKLOPÉDIA A KÖZÉPKORI KÖZÉP-EURÓPÁRÓL, AZ EME KUTATÓJÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL – Vaskos (csaknem 1000 oldalas) kötet látott napvilágot a 7–16. századi Cseh-, Magyar- és Lengyelország történetéről *Démystifier l'Europe centrale* ('Demisztifikálni Közép-Európát') címmel. Kiadója a Passés Composés, mely a szakmát és a szélesebb olvasóközönséget egyaránt megcélzó összefoglalók megjelentetésére szakosodott a francia nyelvterületen. A kötet főszerkesztője **Marie Madeleine de Cevins**, a rennes-i egyetem tanára; szerkesztőtársai **Csukovits Enikő** (Történettudományi Intézet, Bp.), **Olivier Marin** (Sorbonne, Párizs), **Martin Nejedlý** (Károly Egyetem, Prága) és **Przemysław Wiszewski** (Boroszlói Egyetem), akik csaknem száz – főként magyar, lengyel, francia és cseh, mellettük néhány német, szlovák, litván, román és horvát – történetkutatót vontak be a kötet 2018-ban elkezdett munkálataiba <https://www.eme.ro/>

A TOLERANCIÁRÓL KOLLÉGISTÁKNAK – Az újvidéki Európa Kollégium lakói részt vettek **Palusek Erik** szociológus és **dr. Lendák-Kabók Karolina** genderkutató, egyetemi docens előadásain, amelyeket a Tolerancia projekt keretében tartottak meg. **Palusek Erik** *Kapcsolati hálók és határok a vajdasági magyarok életében* címmel mutatta be azon kutatásainak eredményeit, amelyek doktori disszertációjának egy részét képezik. A vizsgálatainak a középpontjában a vajdasági magyarok kapcsolati hálója állt <https://www.magjarszo.rs/>

🌀 **A VAJDASÁGI MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE – HÚSZÉVES A VMTDK, NEMRÉG TARTOTTÁK MEG A KONFERENCIA IDEI ELŐADÁSAIT ÉS A KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOKAT** – Voltaképpen egy helyét kereső „mozgalomként” indult, mára a vajdasági magyar ifjúság tudományos ünnepévé nőtte ki magát a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia. A huszadik VMTDK megnyitóján, az Újvidéki Egyetem Mezőgazdasági Karának amfiteátrumában erre mutattak rá a rendezvény korábbi éveinek résztvevői, a Kristálygömb Díj nyertesei, akik saját pályájuk alakulásáról, a konferenciához kapcsolódó emlékeikről is beszámoltak <https://www.magjarszo.rs/hu/>

SIMON ATTILA ÚJ KÖTETE A FELSŐ-MAGYARORSZÁGI IMPÉRIUMVÁLTÁSRÓL – A somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet és a budapesti Bölcsészettudományi Kutatóközpont kiadványaként, az MTA BTK Lendület Trianon 100 Kutatócsoportjának a támogatásával jelent meg a napokban **Simon Attila**¹ új kötete: „*Az átmenet bizonytalansága. Az 1918/1919-es impériumváltás Pozsonytól Kassáig*”. Az **Ablonczy Balázs** és **Roman Holec** által lektorált, számos korabeli fényképpel illusztrált, közel 250 oldalas kötet fűlszövege rendkívül érdekes olvasmányt ígér: „*Az év utolsó napján a csehszlovák hadsereg két tisztje keresett fel, látogatásuk, viselkedésük, hangjuk a legudvariasabb formákat öltötte. Megadták azt a tiszteletet, ami kijár a vendéglátó gazdának, de finoman értésemre adták, hogy ez már nem Magyarország... »vesztett háború és már itt minden a csehszlovákoké«*” – írta naplójába Kassa megszállását követően néhány nappal **Faragó Ödön** színházigazgató, de hasonló sorokat a komáromi, lévai vagy rimaszombati polgárok is papírra vethettek volna. *1918 utolsó és 1919 első napjaiban ugyanis a ma Dél-Szlovákiának nevezett térség, az ott élők legnagyobb döbbenetére csehszlovák megszállás alá került. A jelen kötet elsősorban olyan kérdésekre keresi a választ, hogy a vizsgált régió lakói miként élték meg az őszirózsás forradalom időszakát, hogyan reagáltak a csehszlovák megszállás hírére, miként fogadták a megszállókat, hogyan alakult az új államhatalommal való viszonyuk, vagyis milyen volt az átmenet, amely során Magyarország lakóiból csehszlovák polgárokká váltak ...*” <http://trianon100.hu/>

TUDOMÁNY: IRÁNYTŰ AZ ÉLHETŐ JÖVŐHÖZ – AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET TUDOMÁNYNAPI RENDEZVÉNYE – Megnyitőünnepség – plenáris előadások – Mikó-emlékkő avatás: <https://youtu.be/uLMFKNTIpz4> – MTNE - visszatekintés az EME archív felvételeiből: <https://youtu.be/k2Ym8EC9JFc> – Megnyitő, ünnepi plenáris előadás, díjazások, kiskoncert: https://youtu.be/jgxcLD_iMP8 – Plenáris előadások, fiatal kutatók a tudomány szolgálatában: <https://youtu.be/xn0a-2OTxHI> <http://www.eme.ro/>

A KÁRPÁTALJA-MONOGRÁFIA BEMUTATÁSA – PÓDIUMBESZÉLGETÉS – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, illetve a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont munkatársainak tollából származó monográfia a mai Kárpátalja történetét mutatja be az őskortól napjainkig. A résztvevők: **dr. Braun László, dr. Csatóry György, Darcsi Karolina, dr. Kész Barnabás, Dr. Orosz Ildikó, dr. Szakál Imre, Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya** voltak <https://mta.hu/>

BESZÁMOLÓ A 21. ÉLŐNYELVI KONFERENCIÁRÓL – A rendszerváltásig a magyar–magyar kapcsolatok esetlegesesek voltak, főként egyéni személyes viszonyon alapultak, s ez alól a tudományos együttműködés sem lehetett kivétel. A magyarországi és határon túli magyar nyelvészek közötti szervezett és rendszeres kapcsolattartás fórumát az 1988-ban indult Élőnyelvi Konferenciák sorozata indította [...] A 21. Élőnyelvi Konferencia központi témája *A határ mint konvergáló és divergáló tényező a nyelvben*. A szervezők úgy gondolták: „*Az Élőnyelvi Konferenciák 1988-ban indult sorozata többször foglalkozott már Trianon nyelvi következményeivel. Száz évvel a trianoni döntés után talán itt az ideje, hogy ismét, új szempontok figyelembe vételével, friss, 21. századi szemmel foglaljuk össze mindazt, amit erről a kérdésről tudni lehet és érdemes. Nem a sérelmek és panaszok nézőpontjából, hanem a nyelvészet és társtudományai kutatás-módszertani elveire alapozva.*” A konferenciát nagy érdeklődés övezte, ezt a számoknál mi sem bizonyíthatja jobban: 14 ország (Magyarország, Ukrajna, Ausztria, Románia, Szlovákia, Szerbia, Szlovénia, Horvátország, Olaszország, Finnország, Észtország, Spanyolország, Kína, Brazília) közel 100 neves tudósa, fiatal kutatója vett részt előadóként mintegy 30 intézményt képviselve a szakmai tanácskozáson. A rendezvény megnyitóján **Csernicskó István**, a KMF rektora és a KMAT elnöke, továbbá **Kontra Miklós**, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság (MTA MTK EB) tagja, a Domus kuratórium elnöke, a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója köszöntötte a helyszínen és az online térben egybegyűlteket. A köszöntők

¹ <https://foruminst.sk/munkatars/simon-attila/>

után négy meghívott előadó – **Kocsis Károly** (az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke, az ELKH CSFK Földrajztudományi Intézet igazgatója, a Miskolci Egyetem oktatója, Magyarország), **Johanna Laakso** (Bécsi Egyetem, Ausztria), **Ulrike Jessner-Schmid** (Innsbrucki Egyetem, Ausztria és Pannon Egyetem, Magyarország), **Bartha Csilla** (ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, illetve ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont, Magyarország) – mutatta be legújabb eredményeit a többnyelvűség, nyelv és határ témaköreiben ... <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

KARRIER IRÁNYTŰ

GALAXIS ÚTICALAUZ
FIATAL KUTATÓKNAK

KARRIERIRÁNYTŰ

GALAXIS ÚTICALAUZ FIATAL KUTATÓKNAK

Időpont: 2021. december 1-3.

Helyszín: Domus 'Collegium Hungaricum' (1146 Budapest, Abonyi utca 10.)

PROGRAM

KARRIERIRÁNYTŰ. GALAXIS ÚTICALAUZ FIATAL KUTATÓKNAK – KONFERENCIA – *Karrieriránytű – galaxis úticalauz fiatal kutatóknak* címmel szervezett háromnapos konferenciát Budapesten 2021. december 1–3. között a Magyar Tudományos Akadémia Határon Túli Magyarok Titkársága (MTA HTMT) a külföldi doktorandusz-szervezetekkel, a TéKa Szlovákiai Magyar Fiatalok Tudományos és Kulturális Társulásával (TéKa), a kárpátaljai doktoranduszok szervezetével, a Momentum Doctorandus-szal (MD), a Romániai Magyar

Doktorandusok és Fiatal Kutatók Szövetségével (RODOSZ), a Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezetével (VMDOK) a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozata keretében. A Domus 'Collegium Hungaricum' épületében zajló program december 1-én, szerdán este 18 órakor a határon túli doktorandusz-szervezetek bemutatkozásával vette kezdetét a Science Café keretében belül. A TéKát **Bajcsi Ildikó** és **Bencze Dávid**, a RODOSZ-t **Biró Árpád Levente**, az MD-t **Fazekas Andrea**, a VMDOK-ot pedig **Novák Anikó** és **Ördögh Tibor** képviselte a beszélgetésen. **Morvai Tünde**, az MTA HTMT osztályvezetője a doktorandusz-szervezetek tevékenységét áttekintő megnyitó beszédében kiemelte, hogy a rendezvény apropóján a szervezetek jubileumi szolgálnak, tíz évvel ezelőtt jött létre a TéKa és a Momentum Doctorandus, valamint ebben az évben alakult újjá a 2001-ben létrehozott vajdasági szervezet [...] A konferencia második napján **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke köszöntötte a résztvevőket, hangsúlyozta, hogy őt elsősorban a szorgalom, a kitartás és a hazaszeretet segítette életútja során. A megnyitó után **Demeter Márton**, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem egyetemi docense tartott érdekesítő vitaindító előadást saját karriertörténetéből kiindulva. Meggyőződése, hogy a doktoranduszoknak igen korán tudatos döntést kell hozniuk arra vonatkozóan, magyarországi vagy nemzetközi karriert szeretnének, ugyanis a két út divergens. Ebben sokat segíthet, ha olyan szerepmelleket keresünk, amelyek oda vezetnek, ahová mi szeretnénk eljutni [...] A rendezvényt a világhálón élőben is követni lehetett, a programok visszanezhetők itt:

- 2021: December: 1.: <https://www.facebook.com/DomusCafe/videos/613038699737808>
- 2021: December: 2. délelőtt: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1103428663795708
- 2021: December: 2. délután: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=280403764031477
<https://mta.hu/>

FÓKUSZBAN “A KISEBBSÉGI JOGOK NEMZETKÖZI VÉDELME” – A 2021-es Makovecz oktatói mobilitási program keretében a Filológia Tanszék meghívására érkezett a beregszászi Hodinka Intézetbe **dr. Nagy Noémi** PhD, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi Jogi Tanszék adjunktusa. A nemzetközi joggal és kisebbségi jogokkal foglalkozó kutató szakmai megbeszélést folytatott a Rákóczi Főiskola rektorával, a Hodinka Intézet

szakmai tanácsadójával, **Cserniczkó Istvánnal**, valamint **Márku Anitával**, a kutatóintézet vezetőjével. A szakértő nem először jár a Rákóczi Főiskolán, és a Hodinka Intézettel is rendszeres szakmai kapcsolatot ápol <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG ARTES LIBERALES ELŐADÁSSOROZATÁNAK KÖVETKEZŐ ELŐADÓJA FURU ÁRPÁD ÉPÍTŐMÉRNÖK, MŰEMLEKVÉDELMI SZAKMÉRNÖK, NÉPRAJZKUTATÓ VOLT – Az Artes Liberales előadássorozat előadója volt **Furu Árpád** építőmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, néprajzkutató. Rezümé: A népi építészet, akárcsak a népviselet, népszokások, népzene és néptánc, térben és időben egyaránt folyamatosan változott, a XIX. század második felében, Erdélyben is több tucat sajátos arculattal rendelkező kistáj alakult ki. E földrajzi, társadalmi és etnikai szempontból is tagolt vidék sokarcú népi építészetéről egységes szemléletű, a folyamatok történeti és társadalmi hátterét is figyelembe vevő összegzés ez idáig nem készült. Az előadás Erdély nagy és kis tájegységeinek térbeli elhelyezkedését, e sokszínűség kialakulását, azaz a népi építészet differenciált fejlődési folyamatát igyekszik vázlatosan, példák segítségével bemutatni <https://kab.ro/>

A SZLOVÁKIAI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSE – 2021. december 3-án tartotta kilencedik közgyűlését a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács. A közgyűlést üdvözölte **Kocsis Károly** akadémikus, az MTA HTMT elnöke, aki kiemelte, hogy idén 6 új taggal bővült a SZMAT. A közgyűlés második programpontja a Fiatal kutatók a szlovákiai magyar tudományosságért díj átadása volt. Az idei évben ezt a díjat **Šimonová Tímea**, **Zsigmond Tibor** és **Gergely Viktória** fiatal kutatók kapták. A SZMAT 2021-es tevékenységéről és a az elmúlt négy év legfontosabb eseményeiről **Mészáros András**, az MTA külső tagja, a SZMAT elnöke tájékoztatta a jelenlevőket. A beszámoló [itt](http://szmat.sk/) tekinthető meg <http://szmat.sk/>

MEGNYÍLT A TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI PARK ÚJVIDÉKEN – Megnyílt Újvidéken a Tudományos és Technológiai Park. A megnyitó alkalmával megkötötték a szerződést azzal a húsz intézettel, céggel és startup vállalkozással, amelyek elsőként költöznek be a parkba. A megnyitón részt vett **Ana Brnabić** kormányfő, **Miloš Vučević**, Újvidék polgármestere és **Igor Mirović** tartományi kormányfő. A megnyitón bejelentették, hogy egy év múlva megnyílik a BioSense Intézet is, amely a digitális mezőgazdaság európai központja lesz. Az újvidéki Tudományos és Technológiai Parkban az ezer legjobb szerbiai mérnök fog dolgozni, mondta el **Ana Brnabić**, s hozzátette, jelenleg negyvenezen dolgoznak az IT-szektorban, az ágazat nettó kivitele pedig az idén 1 millió 200 ezer euró lesz, a cél pedig, hogy 2025-re ez az összeg elérje a négy milliárd eurót ... <https://www.vajma.info/>

A MAGYAR TUDOMÁNY PRIMA DÍJÁBAN RÉSZESÜLT EGYED ÁKOS TÖRTÉNÉSZ – A magyar tudomány Prima díját kapta **Egyed Ákos** történész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület korábbi elnöke, az MTA külső tagja, a kolozsvári Történeti Intézet nyugalmazott kutatója <https://www.eme.ro/>

TELJES EGÉSZÉBEN FELDOLGOZOTT ÉS KUTATHATÓ FÁBRY ZOLTÁN HAGYATÉKA A SOMORJAI FÓRUM KISEBBSÉGGKUTATÓ INTÉZETBEN – **Fábry Zoltán** egykor a szlovákiai magyar irodalom és közélet megkerülhetetlen alakja volt. Ma már alig emlegetjük nevét. Pedig a teljes Fábry-hagyaték, amely egyrészt az irodalmi tevékenységével kapcsolatos kéziratokból, vázlatokból, jegyzetekből és újságcikkekből áll, másrészt magánéletével kapcsolatos dokumentumait, leveleit, fotóit tartalmazza, számos újdonsággal tudna szolgálni a mai kutatók számára is. Az életművel kapcsolatos állományban mintegy 12 000 lapnyi kézirat, közel 3500 lapnyi jegyzet, 987 darab újságcikk és kivágat került feldolgozásra. A Fábry életművel kapcsolatos írások, a tárgyi és szellemi hagyatékkal kapcsolatos dokumentumok további 3600 lapot tesznek ki. A magánjellegű dokumentumok 656 lapnyi írásos anyagot, 1231 db fotót, 5540 db levelet és 1171 db egyéb (képeslap, távirat, üdvözlő, meghívó) küldeményt tartalmaznak. Ez összesen 95 levéltári dobozt tölt meg, és csak a kutatókra vár <https://foruminst.sk/>

A VAJDASÁGI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS KIADTA ÉS ELEKTRONIKUS FORMÁBAN ELÉRHETŐVÉ TETTE a 2020-as Vajdasági Magyar Tudóstalálkozó teljes dolgozatait tartalmazó kötetet. A PDF állomány [elérhető és letölthető itt https://vmat.rs/](https://vmat.rs/)

Várható események, felhívások

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS „A MAGYAR NYELV ÉS A TUDOMÁNYOK – SZABÓ T. ATTILA-ÖSZTÖNDÍJ”-RA – A SzTA-Díjat 2016-ban alapították olyan 45 év alatti szakemberek munkájának elismerésére, akik eddigi pályájukon külön figyelték a magyar tudományos szaknyelvük igényes használatára, fejlesztésére és ápolására. A díjat a Magyar Nyelvtudományi Társaság (MNYT) iktatta díjai közé, és a Magyar Nyelvészeti Kutatóállomások Hálózatának (TERMINI) elismeréseként ítéli évente oda. A SzTAD jelölés, illetőleg pályázás alapján ítélt oda. Jelölni a sztad.termini@gmail.com e-mail címen lehet. Jelölhetnek az alapítók, a Magyar Nyelvtudományi Társaság (MNYT), a Magyar Nyelvészeti Kutatóállomások Hálózata (TERMINI), az MTA Magyar Nyelv a Tudományban Elnöki Bizottsága (MTA-MNYTEB), az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME), a Szabó T. Attila Nyelvi Intézet. Ugyancsak jelölhetnek képviselőik révén mindazok a szakmai intézmények (egyetemi és akadémiai műhelyek, egyesületek, szerkesztőségek, kiadók stb.), amelyeknek tevékenysége és felelőssége kiterjed a magyar szaknyelvek, tudományos nyelvek vizsgálatára, gondozására és fejlesztésére. A díjra személyesen is lehet pályázni. A jelöléshez/pályázathoz csatolni kell a megfelelő indoklást, életkori igazolást, szakmai önéletrajzot, közlemények jegyzékét és az ezekkel kapcsolatos szakmai visszajelzéseket (pl. idézettség, olvasottság, társadalmi hatás stb.) <https://www.eme.ro/>

Portré

SUMMA: BESZÉLGETÉS DÁVID LÁSZLÓ VILLAMOSMÉRNÖKKEL – A Kolozsvári Magyar Televízió és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság együttműködésének köszönhetően újabb műsorral bővült a Summa című sorozat. A Summa legújabb részében Pákai Enikő vendége Dávid László mérnök, egyetemi tanár volt. Dávid László villamosmérnök, egyetemi tanár. A temesvári Műszaki Egyetem elvégzése után előbb mérnökként, kutatómérnökként dolgozott, majd 1993-tól a Petru Maior Egyetem oktatója lett. 2001-től a Sapientia EMTE egyetemi tanára, 2004-2006 között a Sapientia EMTE rektorhelyettese, 2007-2020 között az egyetem rektora

volt, jelenleg pedig a Sapientia EMTE szenátusának elnöke. Kutatási területei: számítógépes szabályozások, mesterséges intelligencia, elektronsugaras technológia <https://kab.ro/>